

Inscr. 1970, pp. 28-29), i veg. l'article de l'Ernout-M., car és raonable llegir aquí *Saeturnus* en lloc del *Saeturnus* dels mss; i sembla que *Setrni* consta en una font etrusca. A Toscana hi ha avui NLL *Saturni* i *Saturno*, però també un *Sitorni* prop d'Arezzo («con quell'ae per ā che offrono come una loro peculiarità le iscrizioni dell'Etruria» opina Pieri, *Top. d. Valle dell'Arno*, 103). Cf. encara un *Pedra Sadurna* de l'a. 1514, que el *Ratisches Namenbuch* registra en el terme de Mon (Alvaschein, Grisons), per més que potser no sigui oportú recordar-se aquí de l'antic parentiu tusco-rètic, cf. Val-Anzasca *saturn*, Bergamo *satorno*, «oscuro; tetro, malinconico».

Altrament ací ve a tomb recordar l'important grup de mots romànics, particularment adjectius que vénen per via mig-sàvia del nom del déu no jovial, veg. l'article SATURNO del DCEC/DECH; REW, 7624; JCoromines, *RFHisp* vi, 215-6. Em limito a recordar-ne els elements catalans: «*saturn*: sorrut, taciturn», *DFa*. [-no Belv.]. «No sentiu s'olibassa? Mentre no ens dugu malastrugança... Bèstia més *saturna*! Xucla s'oli de ses llànties i sent venir sa mort», Ruyra (*La Parada*, 29; O. C., 380); men. *saturnu* 'taciturn' Moll (*AORBB* III, 63). I hi afegeixo, de llenguatges veïns: «la luno sort, de davans iéu, / vese, dins l'aire *soutourméu* / uno grand rodó que viravo ---», Mistral (*Nerto* I, v. 148, trad. «l'air sinistre»); basc *sotorroim* «melancólico, triste» amb el verb *sotorroindu* «poner-se melancólico» particulars de la rogalia del Txorierrri, SO. de Biscaia (Azkue)

DERIV : *Saturnal* [Belv.]. *Saturni*. *Saturnà* *Saturnisme*. *Saturnita*.

¹ Una vegada, a Boí, *şedôro* (ço que recordaria l'atag. *ciguero* i faria decantar cap a un origen pre-romà), però crec que seria confusió momentània, car no solament negaren tal forma a Taüll, sinó que l'any següent ho desmentí el mateix muntanyenc de Boí que ho havia dit.

Saduriya, V. *sajolida* *Saenrera*, -re, V. *ça Saeti*, V. *sagetia*

Safa, 'palangana, gibrella', mot val. i eiv., de l'àr. *şābfa* 'escudella, plata fonda'. □ 1ª doc : 1517 (*AlcM*; 1695)

«*Sāfa miyāna*: aljofayna, vaso de barro en forma de porción de esfera, con un borde al canto: sirve para lavarse las manos; *safa gran*: albornia, vasija de barro vidriado, grande y redonda, en forma de taza o escudilla, nombrase también *algébena*», Carles Ros, 1764, p. 208; anàlogament Sanelo (15v^o, 125°) i Lamarca; «jofaina ---», Almela (*Vocab Ceràm. Manises*, 419). Per a l'extensió de l'ús, general en el P. Val, veg. PALANGANA, *AlcM* i *DAG* (que el troba fins a Ulldecona, però no consta que mai s'hagi usat a Bna); jo també ho he sentit cap a Morella-Maestr. (1935) i fins més enllà de Xàtiva (1962), l'ús a Eiv. ja fou notat per PzCabr, i V. cita de JnCastelló a I, 174b25. En àrab ja el porta *RMa* definint «scutella» i se li pot assignar arrel (Dozy, *Suppl* I, 820); el cast *zafa* és

només de Múrcia, Almeria i Albacete (*DCEC* IV, 788b). La -r- de la forma *safra* de Menorca pot resultar del *h* àrab.

DERIV.: *Safada* *Safero*.

Safona 'pica de l'abeurador': mot amb defectuosa documentació, només des del dolent dicc. d'E-Llombart (la dada de Vila-real i la del *BSCC* que hi afegeix *AlcM* poden ser d'un mateix autor, que no ens consta que en tingui coneixement directe); és possible que sí i que sigui un derivat de *safa*; que vingui de l'àr. *sahn* com diu *AlcM*, encara que no n'hagin dit res els arabistes (Engelmann, Dozy, Eguílaz) no és inconcebible, perquè ha tingut un plural *subún* (modern, els clàssics són uns altres, Lane, però ja en *RMa*.); és mot antic en àrab tant en el sentit d'«escudella, tassa gran» com en el de «patio de casa, corral» [Djauharí, any 1004, Lane 1656a; Dieterici], i en aquell està documentat en lèxics magrebins moderns i en algun historiador clàssic oriental (Dozy, *Suppl* I, 820); per més que no hi ha tal arrel en àrab, sí forces derivats però post-nominals. De tota manera resta etimologia poc probable tenint en compte no sols la mala doc. en català (i manca de tot mot afí en la resta de la Península), sinó també el fet que els nostres lèxics àrabs, *PAlc* i *RMa*, 28, 526, no reconeixen a *sahn* altra sign. que el de 'pati' («platea», *RMa*). En principi, si es confirma la dada de Llombart, creurem en un simple derivat català de *safa*.

Safaster eiv. («sefesté: enaguachado», PzCabr.) no sé d'on ve ni tinc confirmació d'aquest mot, però potser resulta d'alguna derivació o encreuament d'un **saffer* derivat de *safa* (puix que tots dos són eivissencs; cf. *safero* 'peu de safà' al S. d'Alcant) amb un altre mot (*safaratger* de *safareig* cf. *xafarder*?) o *pastera* que designa diversos recipients de líquids (*AlcM*, §§ 2, 15, 16, 18, 19) i en particular, a Eiv., és la caixa on s'aboca l'aigua dels catúfols d'una sínia. D'altra banda, *AlcM* recull mall. *safaster* a Bunyola 'gran quantitat, un esplet (d'ametlles)' on la r vindrà de la influència de *safra* 'collita' i els derivats de *safra* com *safranada*, *safraneria* (*AlcM*).

Safalc, *safalcada*, *safalcar*, *safalcat*, V. *falç* (III, 855a 5-37) *Safalló*, V. *saballó* *Safallós*, V. *xafallós*

SAFANÒRIA, 'pastanaga' val. i tort., *safannària* mall, en cast. ant. *şabanoria* (avui *zanahoria*), preses de l'àr. vg. *safunàriya*, que en diverses variants és conegut a tot el Nord d'Àfrica, i ja era usual en el S. XIII, però que en àrab és també manlleu foraster, d'origen incert □ 1ª doc : 1466, receptes valencianes de Micer Johan.

En català n'hi ha ben poca documentació antiga: el *DAG* no en dóna, i *AlcM* només aquestes receptes; ¹ CRos, *Dicc*. 1764, dóna *asafanòria* (o oberta), però remetent a *pastanaga* i cast *zanahoria* (p. 208) És fals que res d'això es digui a Girona com afirma *AlcM*, però sí en una zona Sud del Princ, fins part de l'Urgell (*saflandria*, Golmés, 1956) i del CpTarr.; *safra-nòria* cap a Tort. (Arabía, *Misc Folk*, 169), *safandò-*